

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Hikikomori příběhy

Jana Krupková

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Kniha a tvarování papíru

Bakalářská práce

Hikikomori příběhy

Jana Krupková

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Petra Soukupová
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jana KRUPKOVÁ, DiS.**
Osobní číslo: **D19B0068P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Kniha a tvarování papíru**
Téma práce: **AUTORSKÁ KNIHA NA VLASTNÍ TÉMA**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Komplexní realizace knihy

Tvůrčím záměrem mé práce je vytvořit knihy s příběhy Hikikomori lidí, pro náctileté i dospělé, a osvětlit jim jejich problematiku.

Způsob realizace ilustrací je materiálový tisk a pop-up, práce s papírem.

Cílem práce je přiblížit téma Hikikomori, tedy jedinců, kteří se z různých důvodů vyhýbají a straní společnosti.

Předpokládaný charakter výstupu jsou 2 knihy ve 2 exemplářích, min. formát A5, min. počet ilustrací 10.

Rozsah průvodní zprávy: min. 8 normostran a 10 obrazových příloh.

Rozsah teoretické části: **min. 8 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Tobolka, Zdeněk. Kniha: Její vznik, Vývoj a rozbor. Praha: Orbis, 1949.
Kocman, Jiří H. Médium papír. Vyd. 2. Brno: Vutium, 2004, ISBN 80-214-2626-8.
Khel, Richard. Na papír napsáno a natištěno.
Korda, Josef. Papírenská encyklopedie. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1991, ISBN 80-03-00647-3.
Khel, Richard. Poselství papíru. Praha: Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-684-8.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Mgr. Petra Soukupová**
Katedra výtvarného umění

Oponent bakalářské práce: **MgA. Mgr. Bedřich Kocman**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně za pomoci uvedených zdrojů a nejedná se o plagiát.

Plzeň, Duben 2021

.....
podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji MgA. Mgr. Petře Soukupové za její pomoc a čas a za vedení této práce.

OBSAH

POPIS PŘÍPRAVY A PROCESU VLASTNÍ TVORBY:

TÉMA PRÁCE	8
HIKIKOMORI	8-9
POMOC PRO HIKIKOMORI	9-10
ZÁMĚR A PRŮBĚH TVORBY	10-11
FORMÁT, TECHNIKA ZPRACOVÁNÍ A PRÁCE S PAPÍREM	11-13
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	14
RESUMÉ	15
SEZNAM PŘÍLOH	16

TÉMA PRÁCE

Již od začátku jsem chtěla vytvářet autorskou knihu. Zvolila jsem téma hikikomori, protože u nás tento problém není příliš známý. Hikikomori je pojem, který pochází původně z Japonska a znamená odloučení jedince od společnosti a to z různých důvodů, na dobu delší než 6 měsíců. Lidé, kterých se to týká, mohou v extrémních případech zůstat zavření ve svých pokojích plných nepořádku, někdy nekomunikují ani s vlastními rodiči nebo je již nemají a jen se utápějí v depresích, případně vše řeší sebevraždou. Já jsem pro svou práci zvolila případy méně extrémní, přesto stále závažné a aktuální. Jedná se o skutečné příběhy skutečných lidí.

HIKIKOMORI

Hikikomori se nacházejí převážně v Japonsku, ale mohou se vyskytovat i v jiných zemích. V Japonsku tento pojem vznikl, protože jsou zde na lidi kladeny přísné nároky, Ať už se to týká práce, studia nebo běžného života a cení si zde workoholismu. Studenti musí plnit očekávání rodičů, profesorů i společnosti. Lidé pracují tvrdě a často se také setkávají s šikanou. Tento nátlak společnosti si vybírá svou daň. Někteří se od společnosti postupně izolují, až přestávají vycházet ze svých domů či pokojů. Existují výjimky, pokud jedinec zůstane sám a je nucen shánět si mimo svůj domov jídlo a věci pro svou každodenní potřebu, ale častěji si je objednávají přes internet, který jim poskytuje pro ně tolik důležitý pocit bezpečí a samoty. Veškeré nespolečenské aktivity, jako je internet, televize, počítačové hry nebo knihy jsou důležitou součástí jejich života. Většina z nich jsou muži, přesto se to týká i některých žen.

Nejčastější příčinou je právě šikana a přepracovanost. Lidé se postupně uzavřou do sebe, přestávají okolí věřit, v některých případech i své rodině, rodičům. Přestávají se účastnit školní docházky, přicházejí o práci nebo jí sami opustí. Mívají deprese a ztrácejí pojem o čase, ten pro ně již nehraje žádnou roli. Všechny dny jsou stejné, monotónní. Nedokážou ostatním věřit, společnost je zklamala tolikrát, že na to nechtějí myslet. Myšlení těchto lidí se od běžného člověka liší tím, že trpí úzkostmi a strachem, a někdy pomýšlejí na sebevraždu poté, co jejich stav trvá bez pomoci celé roky. Pokud mají

rodinu, často odmítají jejich pomoc a to i v případě že by si přáli vrátit se někdy zpět do normálního života, najít si práci nebo dokončit vzdělání a začít znovu.

V Japonsku mají ve zvyku, že se lidé představují spolu s tím, co studují nebo jakou vykonávají práci, proto je pro ně velmi ponižující když nic takového nemají a často nenavštíví ani kadeřníka, aby se jich na to nemohl zeptat. Japonská společnost je plná workoholismu, proto je pro lidi, žijící roky v odloučení, extrémně náročné práci opět získat a to také protože často nedokončí vzdělání, které by jim v hledání zaměstnání mohlo pomoci. Pro lidi žijící roky v odloučení je náročné i vyjít z domu nebo běžně s někým komunikovat, proto se obávají toho, že by stejně nezískali žádnou práci, nebo opět neustáli tlak ze stran společnosti, ale časem nemají ani tolik potřebné finance, což jen prohlubuje jejich vnitřní úzkosti a obavy. Netuší, co s nimi bude, například pokud jsou již vysokého věku a zemřou jim rodiče, kteří se o ně starali. Nemají přátele, proto někdy, když jejich rodiče umírají, mohou si vzít život.

Nejraději žijí nočním životem a přes den spí, protože v noci je nikdo neruší. Mají prostor sami pro sebe, nemusejí nic řešit. Jejich domy a pokoje jsou plné nashromážděného nepořádku, který se neustále zvětšuje, až je pro ně mnohdy nemožné dostat se do jiné místnosti. Mnoho z nich jsou mladí lidé, kteří to vzdali ještě před dokončením vzdělání a celé dny tráví pouze hraním her, poleháváním, online nákupy přes internet toho, co zrovna potřebují, nebo se utápějí v depresích, které zahánějí léky. To je u takto mladých, náctiletých lidí opravdu velký problém odrážející dnešní společnost.

POMOC PRO HIKIKOMORI

Tento problém není v dnešní společnosti tolik známý, proto je velmi důležité lidi informovat, aby tak chránili sebe i své blízké. Je velmi důležité zasáhnout včas, dokud se ještě problém dá řešit, než se jedinec uzavře zcela do sebe. Často je ale i přes veškerou snahu rodičů a okolí nutná odborná pomoc, proto v Japonsku vznikají speciální domy pro hikikomori, kde se mohou vzdělávat a naučit se uvolnit v přítomnosti jiných lidí, znovu komunikovat. Dostávají také letáčky nebo časopisy, kde se mohou o svém problému dozvědět více, ale nejdůležitější je, že jsou mezi lidmi, kteří mají stejné zkušenosti, jako oni. Dokážou se tak lépe soustředit, uvolnit, a pomáhá jim to k návratu k běžnému stylu života. Nejsou pod žádným tlakem, mohou dělat to, co sami chtějí.

Pracovníci jim pomáhají s důvěrou a navrhují různé možnosti řešení. Mohou se zde nejen vzdělávat a stravovat, ale mohou zde také bydlet, pokud chtějí, a být tak více s ostatními, což je pro ně ze začátku nemyslitelné.

Kromě těchto domů existují i speciální sestry, které hikikomori navštěvují doma a navazují s nimi přátelské vztahy. Takový jedinec si k sestře vytvoří vztah a důvěru, která mu pomáhá s komunikací. Sestra postupuje opatrně a postupně, ve vážných případech mluví s dotyčným pouze přes dveře, nebo si píše dopisy. Může to trvat i měsíce nebo roky, než jí začnou důvěřovat. Pokud se podaří, že daný jedinec již komunikuje a nebojí se kontaktu, sestra mu navrhně, aby začali chodit do společnosti, například do kaváren nebo restaurací. Pokud hikikomori souhlasí, domluví si čas a vyrazí společně. Ze začátku to může být velmi náročné, ale postupně si zvykají a tím se opět posouvají dál od svého problému. Pokud odmítnou, sestra jim dá opět čas, který potřebují. Jejich spolupráce je většinou dlouhodobá, může trvat celé roky, a přesto, že se to může zdát jako snadná práce, opak je pravdou. Práce s hikikomori vyžaduje neustálou trpělivost, empatii a také mnoho času. Zároveň musí být sestra opatrná, protože v některých případech jsou lidé nepředvídatelní nebo agresivní. Musí se umět zachovat adekvátně k situaci, která zrovna nastane.

Přestože existují různé možnosti podpory a pomoci jedincům odloučeným od společnosti, stále to není dostačující a o problému se tolik nemluví. Je to také proto, že v Japonsku se za takové lidi stydí, rodiče o tom nemluví, nesvěřují se a okolí se často ani nedozví, že se něco děje.

ZÁMĚR A PRŮBĚH TVORBY

Na počátku výběru tématu jsem již věděla, že chci zpracovat nějaké příběhy lidí, kteří spadají do kategorie hikikomori. Vybrala jsem si ho záměrně proto, že není příliš známé, ale připadá mi důležité o něm více hovořit a rozšířit tak povědomí lidí. Chtěla jsem zpracovat příběhy, které jsou autentické a pravdivé, proto jsem hledala dostupné informace o osobních zkušenostech těchto lidí. Čerpala jsem především ze zahraničních dokumentárních filmů, kde tito lidé sami hovoří a můžete tak více poznat jejich osobnost a styl života, což bylo pro mé knihy důležité a zásadní.

Nejdříve jsem přemýšlela nad tím, jak dané knihy zpracuji. Knihy jsem chtěla vytvářet dvě, ale spolu související. U první knihy jsem chtěla, aby byl vždy text a obrázek

daného člověka, aby měl čtenář představu o tom, jak vypadá, a víc se sžil s jeho osobním příběhem. Zaměřila jsem se na lidi právě z Japonska, odkud termín hikikomori pochází. Vybírala jsem z několika lidí, z kterých jsem opět vybrala hlavních deset, o kterých jsem napsala jejich krátké osobní příběhy doplněné ilustracemi. Na první knihu navazuje druhá, kterou jsem od začátku zamýšlela jako knihu pop-upovou, kde jsem chtěla vybrat některé z lidí, zmíněných v knize první, a vytvořit tak věrnější představu o tom, jak žijí. Zkoušela jsem různé typy papíru i formy zpracování tak, aby kniha i svým zevnějškem Japonsko připomínala, zároveň aby zachycovala již od pohledu určitou formu rozpoložení, v jakém se tito lidé nacházejí, protože téma je vážné a má za cíl nejen informovat, ale i před samotným problémem varovat. Z tohoto důvodu jsem pracovala pouze s černou a bílou barvou a vzájemným kontrastem. Nakonec vznikly dvě knihy, které jsou vizuálně podobné a obsahují skutečné příběhy lidí dnešní doby.

FORMÁT, TECHNIKA ZPRACOVÁNÍ A PRÁCE S PAPIREM

Při tvorbě knihy první jsem si nejprve zapisovala příběhy lidí, které jsem v ní chtěla zmínit a zobrazit. Řešila jsem formát, který byl důležitý pro její celkovou podobu a který jsem nakonec zvolila menší, protože jde o intimní a krátké příběhy. Jedná se tedy o klasický formát A5 na šířku s 28 stránkami. Bylo mým záměrem, aby zde kromě příběhů byly také ilustrace. Experimentovala jsem s jejich zpracováním pomocí materiálového tisku na papíře a černé temperové barvy. Používala jsem předměty běžně se nacházející v domácnosti, které mají různé povrchy a materiály, jako je například houbička na nádobí nebo různé kousky dřívěk či papírů. S pomocí různých předmětů jsem tak vytvářela ilustrace s podobiznami lidí, kterých se příběh týká a které tak mají svou specifickou a originální podobu. Pracovala jsem podle předloh, a to fotografií nebo přímo záznamů z tematických dokumentů, aby byly ilustrace reálnější. Zpočátku nastal problém, kdy se mi nedařilo udržet přesný tvar postav, proto jsem používala i papírové šablony, přes které jsem tiskla, a které mi pomohly zachovat tvary. Na obrázcích jsem se snažila zachytit celkovou atmosféru. Výsledné ilustrace jsem naskenovala do počítače, kde jsem je zakomponovala do knihy v grafickém programu, a tu jsem později tiskla. Ilustrace se nachází také na obálce, kde jsem chtěla použít motiv zavřeného okna, které je zároveň jakousi mříží, za kterou lze vidět postavu člověka. Mříž proto, že tito lidé jsou skutečně jako ve svém vlastním vězení, z kterého není úniku, ale jen se postupně více

vzdalují okolnímu světu. Zároveň je to okno, kde se postava schovává za závěsem, protože jsou rádi sami a bez vyrušování okolí. Má tedy dvojitý význam.

Po zakomponování ilustrací, které jsem se rozhodla dát na celou stránku, jsem se dodatečně zaměřila na úpravu textu. Každá dvoustrana obsahuje jeden krátký příběh s ilustrací. Konzultovala jsem výběr písma, kdy jsem nakonec zvolila bezpatkový Gill Sans, který se k obsahu a celkové podobě hodí. Samotná kompozice knihy se v průběhu práce měnila, ale nakonec jsem zvolila jednotné rozvržení, které je ale zároveň netradiční, například v umístění textových rámečků. Celkově jsem vytvořila jednotnou podobu knihy v černobílém provedení s šitou vazbou. Papír, který jsem pro knihu zvolila je Munken Pure 150g, který je jemně do žluta a není čistě bílý, takže ilustrace s knihou lépe splynou.

Druhou knihu jsem vytvářela odlišným způsobem, ale ve stejném stylu. Jedná se o pop-up, kde jsem chtěla vybrat některé z příběhů a zpracovat je tak, aby ilustrace vystupovaly do prostoru. Technika, kterou jsem na ilustrace použila, je opět materiálový tisk ve stejném stylu. Tentokrát jsem ale použila papír Spektrum 02 Bílá, 300g, který je svou barevností opět trochu do žluta, ale zároveň se s ním dobře pracuje při prořezávání a tisku. Než finální kniha vznikla, vyrobila jsem několik maket, abych zjistila, jak bude vše fungovat a vypadat. Nejdříve jsem plánovala použít černé a bílé papíry, opět Spektrum 300g, ale nakonec vypadala lépe varianta druhá, kdy jsem opět ilustrace tiskla, nikoli vytvářela z papíru. Dílo je v podobném formátu jako kniha první, 160 x 210 mm, a má 4 dvoustrany. Celkově je vytvářena pomocí prořezávání a přidávání jednotlivých papírů a ilustrací a dá se rozložit, nebo opět složit do tvaru kříže. Po rozložení je kniha opatřena stuhou, kterou je možné zavázat a zabránit tak samovolnému uzavření knihy, díky čemuž je možné si ilustrace pečlivě prohlédnout. Není zde žádný text, kromě jmen, věku a počtu, jak dlouho je který ze zmíněných hikikomori. Každá dvoustrana je věnována jednomu člověku, celkově obsahuje čtyři vybrané příběhy. Na deskách knihy je opět stejný motiv, jako u té první, tedy uzavřené okno, za kterým je vidět osoba, hikikomori, schovávající se za závěsem. Tentokrát je okno ale prořezávané, takže působí více plasticky a hodí se k celkovému obsahu knihy, který k divákovi také vystupuje a působí plasticky. Zadní strana je bez ilustrací a textu, pouze s jemným potiskem, který je ale vytvářen stejnou technikou jako veškeré ilustrace, tedy materiálovým tiskem. Více textu zde není potřeba, protože vše důležité je řečeno v díle prvním, a proto se divák může pouze dívat a zamyslet se nad tím, jak hikikomori lidé tráví své

dny ve svých pokojích, uzavřeni před světem. Je to jako na chvíli nahlédnout do jejich života, než se kniha opět zavře. Celkově je vše vzdušnější a čistší, pouze s hlavním sdělením.

Pro ochranu díla před poškozením a pro jeho uchování jsem vytvořila krabičku z černé lepenky o tloušťce 1 mm, která se svou barevností hodí k mému tématu i zpracování. Každá ze tří krabiček obsahuje dvě knihy, a to první i druhou, takže se neztratí a dají se prakticky přenášet.

Při vzniku tohoto díla jsem dbala na to, aby se čtenář dozvěděl o hikikomori a jejich stylu života, i každodenních problémech. Cílem mé práce je poukázat na tento problém ve společnosti a předcházet podobným případům, nebo alespoň podnítit případné řešení a pomoc.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

INTERNETOVÉ ZDROJE:

JAZEERA, Al, Al Jazeera Media Network, 2020. *Japan: The Age Of Social Withdrawal* [online]. 20. 3. 2020, Dostupné z www: <https://www.aljazeera.com/program/101-east/2020/3/20/japan-the-age-of-social-withdrawal>

RT, News Video, 2018. *Hikikomori loveless: What causes young Japanese hermits to give up on real life* [online]. 22. 7. 2018, Dostupné z www: <https://newsvideo.su/video/9084796>

YAMAZOE, Hiroshi, Youtube, 2020. *I was a Hikikomori for about 10 years* [online]. 25. 3. 2020, Dostupné z www: https://www.youtube.com/watch?v=udtBg4uWZrU&ab_channel=HiroshiYamazoe%3AHikikomori

MATEI, Radu, Huang's World, 2017. *Huang's World –HIKIKOMORI interview* [online]. 31. 8. 2017, Dostupné z www: https://www.youtube.com/watch?v=GN7DxE9Qu6I&ab_channel=radumatei

ABC News In-depth, Youtube, 2015. *Japanese men locked in their bedrooms for years* [online]. 11. 7. 2015, Dostupné z www: https://www.youtube.com/watch?v=sxYs2Pv86WA&ab_channel=ABCNewsIn-depth

Documentary storm, 2002, *Japan: The Mystery of the Missing Milion* [online]. Dostupné z www: <https://www.documentarystorm.com/japan-the-mystery-of-the-missing-million/>

MARTYN-HEMPHILL, Amelia, BBC News, 2019. *Rent-a-sister: Coaxing Japan's hikikomori out of their rooms* [online]. 18. 1. 2019, Dostupné z www: <https://www.bbc.com/news/av/stories-46885707>

NOBITA, Youtube, 2020. *The Truth about Japan's Hikikomori (shut-ins)* [online]. 24. 3. 2020, Dostupné z www: https://www.youtube.com/watch?v=2kpm01QPhJs&ab_channel=NobitafromJapan

DAVEY, N., Youtube, 2015. *A Japanese social issue called Hikikomori* [online]. 22. 1. 2015, Dostupné z www: [youtube.com/watch?v=5qxeIKNITSo&t=s&ab_channel=NDavey](https://www.youtube.com/watch?v=5qxeIKNITSo&t=s&ab_channel=NDavey)

RESUMÉ

The main idea of these books is to inform and present the problem of Japanese hikikomori people. It is a true story of real people. The term hikikomori, also known as acute social withdrawal, originally comes from Japan and means people living in a social isolation for more than six months.

Concerning my book number one, you can find there ten short stories which I connected with the illustration. At first I wrote some stories which I used there and I started to work on an illustration. I created ten illustrations, one for each one story and they are made by using material printing on a white paper and the only colour there is a black colour. Black colour is important there, because it also represents how these people feel inside. It is printed on a Munkens Pure 150g paper.

I created this main book in a small format 148 x 210 mm with 28 pages, which is very intimate and easy to carry.

The book number two is based on the first book, but it is created by using a different technique called pop-up. I chose four stories from the main book and the only text I wrote there was the name, age and years of isolation of every person there.

As for my second book, the main idea is to show more to the reader, so he can better imagine how these people live in their homes and how their activities are. Illustrations there are the same style and made by material printing technique. The final product is in a similar format 160 x 210 mm with 8 pages and made with Spectrum 02 300g white paper.

The book cover is very similar on both, there is a small illustration where there is a window and some person hiding there, inside. It represents the hikikomori.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Ukázka ilustrací vytvářených pomocí materiálového tisku.

Příloha 2

Ukázka dvoustran první knihy.

Příloha 3

Návrhy maket a vybraná finální, včetně rozložení druhé knihy.

Příloha 4

Proces výroby druhé knihy.

Příloha 5

Finální podoba obou knih.

PŘÍLOHA 1

Ukázka ilustrací vytvářených pomocí materiálového tisku.

PŘÍLOHA 2

Ukázka dvoustran první knihy a finální tisk.

Takuja Išikawa 37 let hikikomori

Takuja se o sebe musí starat sám, proto je nucen občas ze svého domu vycházet, aby sehnal potřebné věci. Třetí obsedantně kompulzivní porucha a jeho matka a jediný přítel, pes Hana, zemřeli již před třemi lety. Takuja má doma nefunkční hodiny, protože čas pro něj již nehraje roli. Podle svých slov spíše přežívá, než-li žije, ale nezanevřel zcela na život, právě díky svému psovi. Nenažívá žádné vztahy, nevyhledává kontakt. Pro jeho otce nebyl dostatečně dobrým a jen se vymícoval na nemoc, a to jen zhoršilo celý problém. Nyní žije Takuja sám a celé dny tráví hraním japonských her, jeho problém je ale hlubší, protože začínají docházet peníze, které měl po své matce, a bude proto nucen si brzy najít zaměstnání, čehož se obává, protože nemá žádnou praxi.

Dalším velkým problémem hikikomori je, že nemají žádnou praxi, nebo už nevládají běžné problémy díky dlouhému odloučení. Proto je pro ně mnohem obtížnější najít zaměstnání, ať už se odhodlají vrátit zpět do života, nebo je k tomu dožene finanční nouze. V Japonsku se navíc na zaměstnance kladou mnohem vyšší nároky.

13

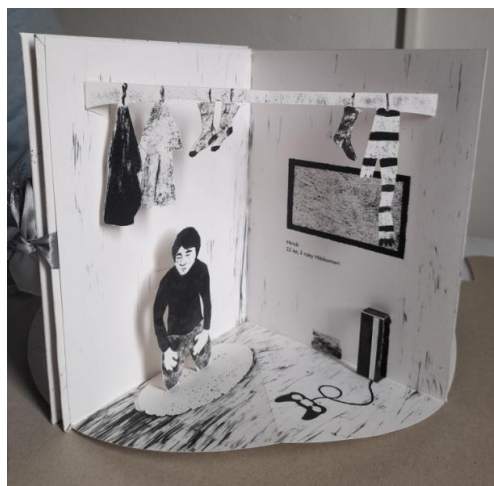
24

13

PŘÍLOHA 3

Návrhy maket a vybraná finální, včetně rozložení druhé knihy. Návrh z barevných papírů je původní, druhý z ilustrací finální.

PŘÍLOHA 4

Proces výroby druhé knihy.

PŘÍLOHA 5

Finální podoba obou knih.

